

Slavný český architekt Martin Rajniš o životních láskách: MILUJI SVOU PRÁCI, PRO ŽE NY JSEM

Martin Rajniš (78) patří k nejúspěšnějším českým architektům. Tvůrce pražského obchodního domu Máj, nové České poštovny na Sněžce či rozhledny Ester v Jeruzalémě nyní slaví 20 let svého ateliéru Huť architektury. Při rozhovoru měl přání: „Zachovejte v textu mou nespisovnou češtinu včetně jadrných výrazů.“

Text: Václav Suchan
Foto: Dana Kolářová, Huť architektury

BLESK V autobiografii uvádíte, že na váš celoživotní obdiv ke všemu krásnému měla vliv teta Milena, můžete to objasnit?

„Moje maminka trpěla poruchou činnosti štítné žlázy a musela často na dlouhý měsíce do sanatoria. A tak jsem část nejtěplejšího dětství prožil u tety Mileny v jihočeské obci Římov. Teta, mamčinina sestra, působila na muže magicky, byla chytrá, sečtělá a vtipná. A pro mě byla opravdová krasavice! Nádherný zlatomedový vlasy jí spadaly až do pasu, dokázala s nima krásně pohazovat. Ráda se na zahradě slunila nahá. A já, tehdy tříletý precek, jsem kolem ní směl lézt a prohlížel si všechny ty nádherné výtvořky přírody. Takhle omračující krása mě ovlivnila na celý život!“

BLESK Některé zážitky z dětství jsou opravdu silné... Když vás maminka vozila v kočárku po Petříně, přišel na konci války nálet spojenců a ona vás kryla vlastním tělem?

„To bylo v pětáctýřicátém a při tom náletu spad-

nul barák, co stával na nábreží vedle Havlů, dneska je tam Miluničův Tančící dům. A další spojitost s architekturou: Tehdy při náletu vybombardovali místo, na kterém jsme o tři desítky let později s Mírou Masákem a Johnym Eislerem vypro-

jektovali a postavili obchodák Máj, dnes je to My a také kulturní památka. A maminka si při náletu lehla na kočárek, aby se mi nevzloučila do těla nějaká zbloudilá střepina...“

BLESK Na konci 60. let jste absolvoval Fakultu architektury ČVUT a postgraduální studium na AVU. O totalitním škol-

ství se vyjadřujete velice nelichotivě...

„Škola na všech stupních byla pro mě za totality jedním velkým utrpením. Neměl jsem štěstí na učitele a třeba ředitelka gymnázia v Braníku byla taková komunistická saň. Ze všech hlavních předmětů byla tím nejdůležitějším nuda, která se tady vykládala. Cílem asi bylo držet lid v poslušnosti, rozsejvat strach a nadávat jim, aby všichni seděli v pozoru a nikdo ani nežbleptnul.“

BLESK A vysoká škola?

„Při přijímacích na ČVUT naštěs-

tí zkušební komisi zajímala skutečně nejvíc moje matematika a fyzika, než nevalnej kádrovej profil a ušmudlaněj zevněšek – na přijímačky jsem totiž dorazil rovnou z brigády na Šumavě. Každopádně mě vzali, ale chtěli, abych šel jako matematickej talent na geodézii a kartografii, že prý budu počítat dráhy sovětských družic. To mě vyděsilo, naštěstí jsem je ukecal a stal se studentem stavební fakulty.“

BLESK To bylo také utrpení?

„Svým způsobem ano. Že byly na hovno vědeckej komunismus a dějiny dělnického hnutí, to mě nepřekvapilo. Ale výuka architektury, to bylo zklamání. Zase nás vlastně nic neučili. Takže jsem dospěl k názoru, že jedinej důvod, proč chodit na vysokou školu, je zajistit si dostatek volného času na hospody a další lumpárny, hlavně sex. Ten jsem ale tehdy dost zanedbával...“

BLESK Od roku 1969 jste pracoval v ateliéru SIAL v Liberci vedeném architekty Karlem Hubáčkem a Miroslavem Masákem?

„To bylo konečně něco přínosnýho! Říkalo se tomu Školka SIALu, kde tvořilo 14 architektů a architektek,

a ti všichni se snažili dělat projekty, hodně jsem se naučil. Tehdy jsme třeba vyprojektovali Máj, o kterém už jsem mluvil. Byl jsem tam deset let, pak jsem se trhnul a nejdřív dělal výstavy – třeba EXPO 86 ve Vancouveru. A za vydělaný prachy jsem si založil – ještě před revolucí – soukromý byro. Než mě stihli zavřít, padnul režim a byro s několika kolegy se rozrostlo. Jmenovalo se to D.A. Studio. Měl jsem na starosti třeba urbanistickou přestavbu Anděla na Smíchově.“

BLESK V roce 1997 jste ale byro přenechal kolegům a vydal se na moře. Proč?

„Už jsem toho měl dost, to nebylo o vyhoření z architektury, ale ze všech těch příšerných jednání s finanční lumpárny, politiky. V jistém okamžiku mi došlo, že dělám něco, co dělat nechci. Měl jsem našetřené nějaké peníze z honorářů, tak jsem vyrazil na pětiletou cestu kolem světa. Loď jsem měl rád od dětství.“

BLESK Jak se po návratu změnil váš přístup k architektuře?

Pokračujte na strana 18

VČELÍN,
PRAHA-HOSTIVÁŘ
(2022)

ROZHLEDNA
ZÁVIST, DOLNÍ
BŘEŽANY
(2021)

ROZHLEDNA KRALIČÁK,
KRÁLICKÝ SNĚŽNÍK (2018)

ROZHLEDNA DOUBRAVKA XIV.,
PRAHA (2018)

KLINIKA DR. PÍRKA,
MLADÁ BOLESLAV (2017)

GOLF KLUB KÁCOV (2016)

ROZHLEDNA
ESTER,
JERUZALÉM,
IZRAEL (2017)

Klobouk dolů, kolik
má pořád Martin
Rajniš tvůrčí energie a
nápadů!

NEPO UŽITELNÁ BYT OST!

„Když to zjednoduším, tak jsem od oceli a betonu přešel k dřevu, kameni a sklu. Na přelomu století jsem začal konečně dělat architekturu, kterou miluju, a dodnes ji dělám s lidma, který mám z duše rád. V roce 2007 jsme dokončili projekt Poštovny na Sněžce a následně třeba rozhlednu Báru. Už tenkrát s námi dělal David Kubík, kterému jsem původně dělal oponenta u jeho diplomu. Od roku 2012 s námi dělá i Tomáš Kosnar a spolu teď máme Huť architektury. Od té doby vznikla další krásný dílka, třeba Maják Járý Cimrmána, vzducholoď Gulliver v Centru současného umění DOX, nebo rozhledny Ester v Jeruzalemě a Doubravka v Praze.“

BLESK Jak byste popsal vaši novou architekturu?

„Je to převážně dřevěná architektura z přírodních materiálů, taková, aby se to lidem líbilo, aby k tomu přišli a byli spokojení, nadšený. Nesmí být pro lidi odpuzivá jako třeba monstrózní betonový stavby, ve kterých mají žít lidi, ty mi připadají jako velké úlet. A třeba paneláky, to je naprostej hnus. Bolševismus v architektuře. A mnohý dnešní stavby beton-sklo k tomu bohužel nemají daleko. Podle mě skončil poslední architektonický styl, který se lidem skutečně líbil, před první světovou válkou. Dřív architektura lidem pomáhala a krotila divokou přírodu, dnes ji devastuje.“

BLESK V čem je hlavní chyba tvůrců nehezké architektury?

„Kdo dělá projekty, toho musí upřímně zajímat, co kreslí. Musí se starat o to, jak by si to lidé představovali, jaký by to chtěli mít. A neměl by mít k dispozici jen technický informace, měl by vědět, že architektura je vedle psa nejlepší přítel člověka. A proto děláme naše baráky, věže, rozhledny, transbordery nebo lávky tak, aby když k nim člověk přijde, řekl si: Hergot, to je pěkný!“

BLESK Proč tak rád stavíte ze dřeva?

„Dřevo má spoustu nádherných magických

VZDUCHOLOĎ GULLIVER, CENTRUM SOUČASNÉHO UMĚNÍ DOX, PRAHA (2016)

ROZHLEDNA MÁMINKA, HUDLICE (2015)

MAJÁK A MUZEUM JÁRY CIMRMÁNA, TANVALD (2013)

TRANSBORDER CHRASTAVA, ANDĚLSKÁ HORA (2010)

ROZHLEDNA BÁRA, CHRUDIM (2008)

20 LET V KNIZE VÁŽÍ 3,5 KILA

Martin Rajniš letos vydal monumentální výpravnou publikaci o 20 letech tvorby své Huť architektury. Všechny projekty doplněné o fotografie a kresby doprovází komentáři o okolnostech jejich vzniku. Označuje je za nadčasovou přirozenou architekturu. „Kniha váží tři a půl kila a má 526 stran, stejně jsem se ale musel hodně kro-

tit, aby se tam toho vešlo co nejvíc. Chtěl jsem původně, aby byla ještě větší a obsáhlejší, ale narazili jsme jednak na výrobní limity a nakladatel nám také říkal, že by neměla být tak ohromná, aby člověka, co si ji čte v posteli, nezabila, když mu spadne na hlavu...“ usmívá se architekt Rajniš.

Na odchod do důchodu zatím rozhodně nepomýšlí.

Martin Rajniš je také spoluautorem projektu obchodního domu Máj (dnes My) v Praze.

vlastností. Navíc – nedávno sice něco shořelo – je pořád tahle země porostlá spoustou lesů a stromů a může se tedy docela výhodně stavět ze dřeva. Vzniká tak u nás přirozená architektura. Přírodní materiály jsou nám podobné, stárnou přirozeně, jako člověk, jako příroda, a přirozená architektura je na nich postavena.“

BLESK Rozhodli jste se pro dřevo ze dne na den?

„Ve l k ý vliv na to měl můj dobrý kamarád, fo-

tograf Pavel Štěcha. Diagnostikovali mu rakovinu páteře a dávali mu na nejvyšší pár měsíců života. Když jsem se ho zeptal, co pro něho mohu udělat, požádal mě, abych mu navrhl dům. V Černošicích. A trval na tom, že musí být dřevěný. Byla z toho nakonec úplně jednoduchá krabička s výhledem na daleké obzory, s velkánskou zastíněnou jižní terasou. Pavel mi pak řekl, že ten domek ho držel při životě dalších pět let! Najednou jsem viděl věci úplně jinýma očima. A právě tehdy začala i moje dřevěná kariéra. Bylo mi 58 a tohle byl můj nový začátek.“

BLESK Na začátku jste se zmínil o krásné tetě Mileně. Jak jste to měl a máte v životě se ženami?

„Abych se přiznal, nikdy se mi bohužel nepodařila ta

nejpřirozenější věc na světě, tedy vytvořit se ženou dobrou dvojku.“

BLESK S vaší první manželkou jste ale byl 15 let...

„Johanka byla skvělá ženská, bylo mi s ní dobře. Bohužel ale měla osudově, co se týče zdraví, naloženo. Byla neplodná, což ji hodně trápilo, a trpěla schizofrenií, která se zhoršovala. V nejhorším stadiu už utíkala na celý noc a bloudila po parcích, občas na mě brala i kudlu, musela být hospitalizovaná na psychiatrii. Nakonec odehnala všechny, mě i svou rodinu, a umřela v osamění. Dnes mám výčitky, že jsem selhal, že jsem ji často nechával kvůli práci opuštěnou, že jsem něco neudělal líp...“

BLESK A vaše druhá žena Lubka?

„Krásná žena, temperamentní Slovenka, vypada-

la jako lady Mariana z Robin Hooda, nazrly vlásky jí litaly kolem hlavy... V očích bratislavský disidentský společenství byla zlatokopka, ale mně přinesla i hodně dobrého. Vybrala si mě, protože usoudila, že ji i její tři děti dobře zabezpečím. Ať byla jakákoliv, naučila mě zvládat strach. Každopádně mi dost pustila žilou, měla spotřebu asi jako letka F-16, tak tři a půl mega ročně, a ke všemu jsem nakonec nosil největší parohy v republice...“

BLESK Do třetice všeho (dobrého?), co vaše Kačenka?

„V roce 1997 jsme ji přijali do ateliéru. Byla blondáta, vzpurná, tvrdohlavá, s bystrým úsudkem a nabroušeným jazykem. Ukecal jsem ji, a po čase se mnou vyrazila na cesty, kde jsme se sblížili. Byli jsme spolu přes tři roky. Od sa-

mého počátku jsem si ale uvědomoval, že to není navždy, což se potvrdilo. Jednoho dne mi řekla: Mám pro tebe smutnou zprávu, skončilo to. Co má člověk říkat na smutný zprávu? Každá hodina s ní, kterou jsem urval osudu, pro mě má dodnes nevyslovnou cenu. A jsem šťastnej, že jsme zůstali kamarádi.“

BLESK Není to trochu tak, že vás osudově přitahuje vaše práce, milovaná architektura, a ta poznamenala vaše vztahy se ženami?

„To je samozřejmě pravda. Pro ženský jsem naprosto nepoužitelná bytost, málokdy vylejzám z ulity své práce, všechno důležité se pro mě odehrává v práci. K ženám ale vzhlížím s velkým obdivem, jsou totiž mnohem inteligentnější a životaschopnější než muži...“

BÁRU SHODILO TORNÁDO!

„25. června 2008, čtyři dny po slavnostním otevření vyhlídkové věže Báru v Chrudimi, přišlo v naší kotlině nevidané tornádo. A zbořilo všechno, co mu stálo v cestě. Jako špejle bouře ohýbala kovové stožáry, pohazovala si s nákladáky. Když bylo po všem, stála smutná třetinová Bára na rozlámaných prknech. Podle normy byla dimenzovaná na maximální vítr 130 km/hod. Tentokrát ale foukalo 230 km/hod! Tomu by žádná věž neodolala. Naštěstí byla pojištěná. Zastupitelé souhlasili, takže jsme postavili novou Báru, s číslem 2, ta už je dimenzovaná na vítr přes 200 km/hod. Stojí dodnes,“ říká Martin Rajniš.

dilo. A baví mě čím dál víc. Byl jsem vždycky pomalejší, takovej lenochod architektury. Je mi 78, tak když mi bude dopřáno, tak to mám všechno naplánovaný do devadesátí, mám ještě hodně práce!“

NOVÁ ČESKÁ POŠTOVNA ANEŽKA, SNĚŽKA (2007)

VĚŽ SCHOLZBERG, HORNÍ MAXOV (2006)